

Міністерство освіти і науки України
Вінницький державний педагогічний університет
імені Михайла Коцюбинського
Кафедра географії
Уманський державний педагогічний університет імені Павла Тичини
Українське географічне товариство (м. Київ, м. Вінниця)

ЗБІРНИК МАТЕРІАЛІВ
Всеукраїнської науково-практичної інтернет-конференції
(з міжнародною участю)
“Туризм у ландшафті, ландшафт у туризмі”
25-26 травня 2022 року

Вінниця 2022

Список використаних джерел

1. Визначні пам'ятки Вінниччини: Альбом / Вінниц. обл. краєзн. музей; відп. за випуск К. Висоцька. Вінниця, 2011. С. 137–138.
2. Вінниччина туристична: краєзн. довід. / упоряд. О. Кізян; ред. М. Спиця; // Управління культури і туризму Вінниц. облдержадм.; Вінниц. ОУНБ ім. К.А. Тімірязєва. Вінниця: ДП «Державна картографічна фабрика», 2009. С. 255–256.
3. Кам'янець-Подільська дієцезія Римо-Католицької Церкви в Україні/ режим доступу: <http://camenecensis.org.ua/>
4. Пам'ятки історії та культури Вінницької області: словникова частина / Упоряд. Ю.А. Зінько, М.Р. Мудрак та ін. Вінниця: ДП «Державна картографічна фабрика», 2011. С. 381.
5. Памятники градостроительства и архитектуры УССР. К.: Будівельник, 1985. С. 8.

Коптєва Т.С.,

к.геог.н., викладач,

Харківський національний педагогічний університет імені Г. Сковороди

ПЕРСПЕКТИВИ РОЗВИТКУ ТУРИСТИЧНО-РЕКРЕАЦІЙНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ НА КАР'ЄРНО-ВІДВАЛЬНИХ ЛАНДШАФТАХ КРИВОРІЗЬКОЇ ЛАНДШАФТНО-ТЕХНІЧНОЇ СИСТЕМИ

Криворізька ландшафтно-технічна система (КЛТС) активно функціонує вже понад 150 років на території Дніпропетровської області в м. Кривий Ріг. Субшироотно простягається з півночі на південь на 96 км, із заходу на схід – на 62 км, і займає площу 4,1 тис. км², що складає 0,67% території України [1]. Основою розвитку КЛТС – Криворізький залізорудний басейн, запаси якого залізних руд складає понад 18 млрд. тон. За рахунок таких великих запасів залізних руд активно діє гірничодобувна

промисловість, яка трансформувала натуральні ландшафти в антропогенні. На сьогодні на території КЛТС зовсім не залишилося натуральних ландшафтів, з кожним роком антропогенні ландшафти збільшують свою площу, а саме гірничопромислові.

Зазначимо, що активний розвиток формування гірничопромислових ландшафтів припадає на другу половину XX – початок XXI ст. За підрахунками В. Л. Казакова, у межах КЛТС загальна площа гірничопромислових ландшафтів складає 17,1 тис. га, площа кар'єрів – понад 4,2 тис. га, площа відвалів – 7,0 тис. га, площа екстрактивних шламосховищ – 5,5 тис. га, площа шахтних провалів і зон зрушення – 3,4 тис. га [2]. Гірничодобувна промисловість як і кожна після своєї діяльності залишає промислові об'єкти, КЛТС є найкращою територією для розвитку туризму, а саме туристично-рекреаційної діяльності.

Детально дослідимо туристично-рекреаційну діяльність на кар'єрно-відвальних комплексах гірничопромислових ландшафтах (наприкладі Карачунівського гранітного кар'єра), так як таксономічною системою гірничопромислових ландшафтів Г. І. Денисика і Г. М. Задорожньої визначено, що найпоширенішим гірничопромисловим ландшафтним комплексом Криворіжжя є кар'єрно-відвальний [3, с.71].

Карачунівський гранітний кар'єр відноситься до кар'єрно-відвально-озерного типу місцевості, розташовується у межах Центрально-Міського району Дніпропетровської області (рис.1). Площа кар'єру 26,9 км². Карачунівський кар'єр, приурочений до надзапальної тераси р. Інгулець, абсолютна висота якої 200–220 м [3,с.86]. У геологічній будові Карачунівський кар'єр складений четвертинними відкладами: суглинками, глинами, пісками, і первинними гранітами. У кар'єрі видобували граніти, польовий шпат та пісок.

Карачунівський кар'єр у минулому належав до Карачунівського каменедробильного заводу, який належить до ВАТ «Криворізький гранітний кар'єр». Клімат помірно-континентальний. Мінімальна температура в січні становить – 15°C, середньорічна температура складає +23°C. Найбільша кількість опадів випадає в червні-липні – до 65 мм, найменша у січні-лютому – 28 мм. [3, с. 86].

На сьогодні Карачунівський гранітний кар'єр являє собою шестикутну виробку, витягнуту з півночі на південь. Максимальна його ширина – 700 м, а довжина – 1400 м. Висота ділянки кар'єра над рівнем річки становить 10-15 м (рис. 2).

Умовні позначення:

① - Карачунівський гранітний кар'єр

Рис. 1. Просторове розташування Карачунівського гранітного кар'єра [3]

Рис.2. Сучасний вигляд Карачунівського гранітного кар'єра

На території кар'єра природним шляхом проростають такі види рослин: бур'янові асоціації з окремими залишками деревних порід: тополі, берези, акації, осот польовий, пирій повзучий, полин гіркий (*Artemisia absinthium* L.), молочай лозяний (*Euphorbia virgata* W.K.). Відповідно на схилах кар'єра ростуть такі дерева, як яблуня дика, черешня, ближче до води – верба, береза, явір, тополя. На відвалах кар'єра присутні полин гіркий, пирій повзучий, молочай городній, хвощ польовий, осот польовий. Із деревних порід та кущів переважають береза бородавчата, осика, тополя, верба козяча, акація біла [3].

У туристичному відношенні Карачунівський кар'єр є досить привабливий об'єкт для місцевих жителів, але на сьогодні є необлаштований для туристичних цілей. Тому було розроблена картосхема (рис. 2) на якій запропоновані об'єкти для рекреації і формування в цілому туристично- рекреаційного об'єкта. За рис. 3 можна свідчити, що кар'єр у майбутньому має дуже гарний потенціал для облаштування піщаних пляжів для відпочинку, також розміщення атракціонів. Дана форма кар'єра також може ефективно слугувати для тренувань з водних видів спорту. Кар'єр знаходиться у центрі міста, що є безперечно важливим чинником розвитку туристично-рекреаційної діяльності.

Тому, врахувавши всі вище зазначені чинники, перспективу розвитку туристично-рекреаційної діяльності на кар'єрно-відвальних ландшафтах КЛТС наприкладі Карачунівського гранітного кар'єра перелічено у наступному:

1. вирівняти, облаштувати дно та стінки кар'єру, також засипати дно піщано-глинистим матеріалом для безпечного відпочинку чи водних тренувань;
2. створити піщаний пляж для комфортного відпочинку туристів;
3. організувати інфраструктуру території кар'єру, а саме під'їзд та паркову для автотранспорту та розроблення стратегії розвитку баз відпочинку;
4. облаштувати парк відпочинку на спланованій поверхні відвалу з мощеними доріжками та атракціонами;
5. здійснити насадження дерев та трав'янистої рослинності на терасовані робочі

гранітні уступи.

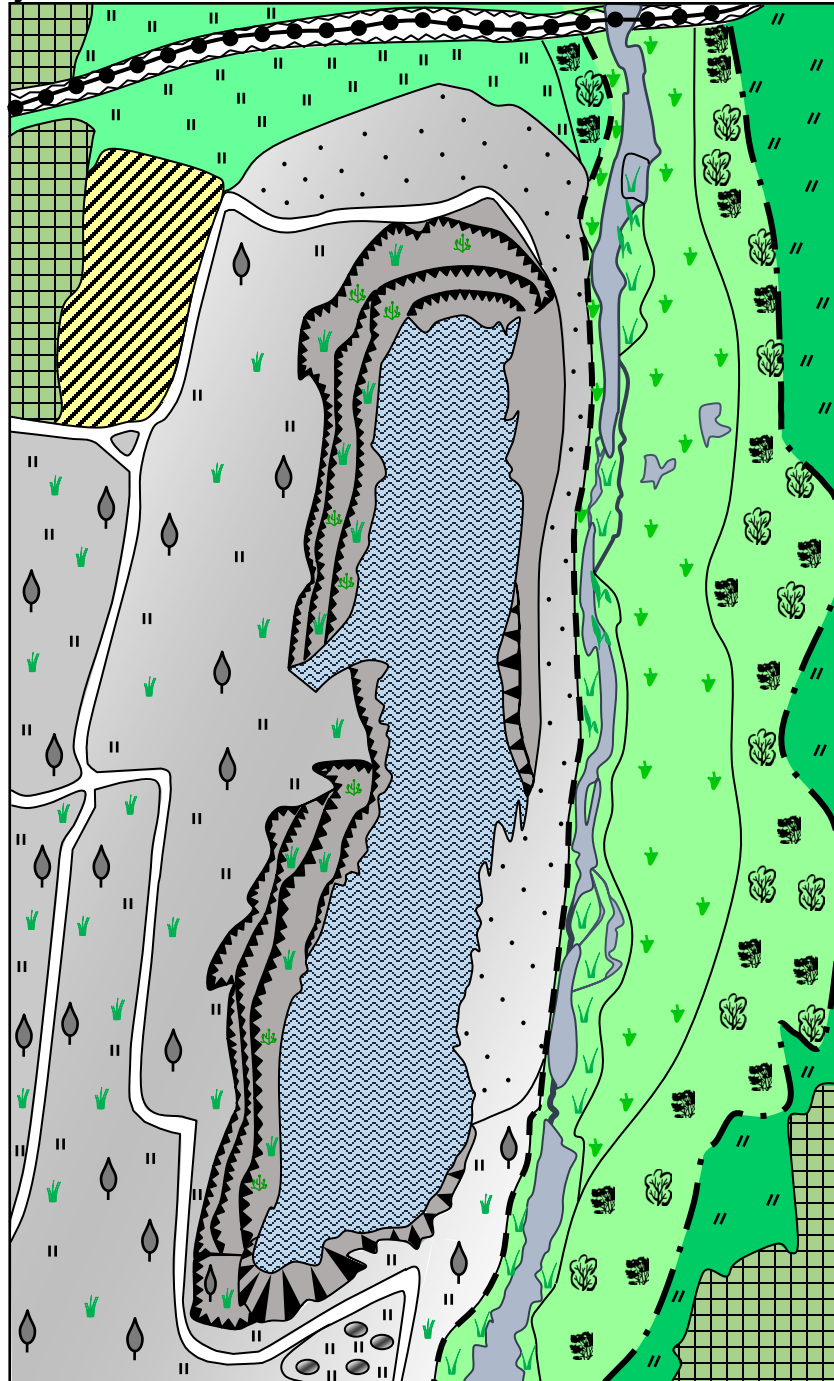

Рис. 3. Рекреаційні ландшафти Карачунівських розробок граніту [1]

1 2 3 4 5 6 7 8

Промислові ландшафти: *Кар'єрно-відвальні.* Гранітний варіант типу місцевостей кам'янистий бедленд. Урочища: 1 – водойма, глибиною 10-15 місці кар'єру, яка використовується з рекреаційною метою і для тренувань з водних видів

спорту; 2 – круті (до 80°) гранітні «стінки» кар’єрів без рослинності; 3 – високі (10–15 м) гранітні схили кар’єрів, крутизною 60–70°, засаджені декоративною рослинністю; 4 – терасовані робочі гранітні уступи, засаджені декоративною рослинністю; 5 – невисокі (2–6 м) гранітні «стінки» кар’єрів, без рослинності; 6 – насипний піщаний пляж; 7 – клумба (альпійська гірка) на місці кам’янистих пустищ; 8 – парк відпочинку на спланованій поверхні відвалу з мощеними доріжками та атракціонами.

Список використаних джерел:

1. Денисик Г. І., Задорожня Г. М. Похідні процеси та явища в ландшафтах зон техногенезу: монографія. Вінниця: Вінницька обласна друкарня, 2013. 220 с.
2. Казаков В. Л. Антропогенні ландшафти Криворіжжя: історія розвитку, структура. *Географічні дослідження Кривбасу* : матеріали кафедральних наук.-дослід. тем. 2007. Вип. 2. С. 27–35.
3. Коптєва Т. С. Висотна диференціація та різноманіття гірничопромислових ландшафтів Криворіжжя: дисер. на здобуття наукового ступеня доктора філософії (PhD). Вінниця: ВДПУ, 2021. 163 с.

Кравцова І. В.,

кандидат географічних наук, доцент

Уманський державний педагогічний університет імені Павла Тичини

САДОВО-ПАРКОВІ ЛАНДШАФТИ ПАЛАНСЬКОЇ ОТГ ЯК ОБ’ЄКТИ РОЗВИТКУ ТУРИЗМУ СПАДЩИНИ В РЕГІОНІ

Сьогодні у науковій сфері ми невинно не припиняємо обґрунтовувати думку про те, що сучасна територія України є територією інтенсивної господарської діяльності, яка докорінно трансформувала її ландшафтну структуру. У наукових

ЗМІСТ

СЕКЦІЯ 1. ФУНДАМЕНТАЛЬНІ КОНЦЕПЦІЇ ТУРИЗМУ

<i>Денисик Г.І., Кізюн А.Г., Денисик Б.Г.</i>	<i>ТУРИЗМ В АНТРОПОГЕННОМУ ЛАНДШАФТІ .....</i>	<i>3</i>
<i>Петлін В.М.</i>	<i>ЛАНДШАФТНЕ ПІДГРУНТЯ НАУКОВИХ ОСНОВ ТУРИСТИЧНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ .....</i>	<i>5</i>
<i>Дутчак С.В.</i>	<i>ТУРИСТСЬКО-РЕКРЕАЦІЙНИЙ ЛАНДШАФТ: ОСНОВНІ ПРИНЦИПИ ФОРМУВАННЯ ПОНЯТТЯ, КЛАСИФІКАЦІЯ ТА ОСОБЛИВОСТІ ФУНКЦІОНУВАННЯ .....</i>	<i>10</i>
<i>Volovyk Oleksandr</i>	<i>WYBRANE RODZAJE RUCHU TURYSTYCZNEGO, WALORY TURYSTYCZNE I KULTUROWE .....</i>	<i>17</i>
<i>Басай І.Є.</i>	<i>ТУРИЗМ В УКРАЇНІ: РЕАЛІЇ І СЬОГОДЕННЯ .....</i>	<i>21</i>

СЕКЦІЯ 2. ТУРИЗМ В АНТРОПОГЕННИХ ЛАНДШАФТАХ

<i>Вальчук-Оркуша О.М., Канський В.С., Канська В.В.</i>	<i>ВРАХУВАННЯ СПЕЦИФІКИ ДОРОЖНІХ ЛАНДШАФТІВ У ПРОЦЕСІ РОЗВИТКУ РЕГІОНАЛЬНОГО ТУРИЗМУ .....</i>	<i>25</i>
<i>Война І.М.</i>	<i>РЕЛІГІЙНО-ТУРИСТИЧНИЙ МАРШРУТ «КОСТЕЛАМИ ВІННИЦЬКОГО ПОДІЛЛЯ» .....</i>	<i>29</i>
<i>Коптєва Т.С.</i>	<i>ПЕРСПЕКТИВИ РОЗВИТКУ ТУРИСТИЧНО- РЕКРЕАЦІЙНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ НА КАР'ЄРНО- ВІДВАЛЬНИХ ЛАНДШАФТАХ КРИВОРІЗЬКОЇ ЛАНДШАФТНО-ТЕХНІЧНОЇ СИСТЕМИ .....</i>	<i>34</i>
<i>Кравцова І.В.</i>	<i>САДОВО-ПАРКОВІ ЛАНДШАФТИ ПАЛАНСЬКОЇ ОТГ ЯК ОБ'ЄКТИ РОЗВИТКУ ТУРИЗМУ СПАДЩИНИ В РЕГІОНІ .....</i>	<i>39</i>
<i>Питуляк М.Р., Питуляк М.В.</i>	<i>РЕКРЕАЦІЙНО-ТУРИСТИЧНИЙ ПОТЕНЦІАЛ ЛІСОВИХ АНТРОПОГЕННИХ ЛАНДШАФТІВ ТЕРНОПІЛЬСЬКОЇ ОБЛАСТІ .....</i>	<i>44</i>